

УДК 371.1:(111.852:17)»71»

*Олена Отич,
м. Київ*

ЕСТЕТИЧНІ ТА ЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГА

У статті обґрунтовується визначальна роль особистості педагога в освітньому процесі, визначаються сутність і зміст його особистісного розвитку, виявляються найбільш професійно важливі особистісні якості вчителя, висвітлюються естетичні та етичні засади його особистісного розвитку на методологічному, теоретичному і методичному рівнях.

Ключові слова: педагог, особистість, розвиток особистості, особистісний розвиток, особистісні якості, естетичні та етичні засади.

Від початку історії людства до нашого часу ключовою проблемою педагогіки є забезпечення ефективності навчання, виховання і розвитку особистості упродовж її життя. Залежно від бачення шляхів розв'язання цієї проблеми у педагогічній науці сформувалися відповідні методологічні підходи: сцієнтистський, знаннєвий, гуманістичний, особистісний, діяльнісний, технологічний, компетентнісний, контекстний та ін.

Ефективність означених підходів перевіряється у ході педагогічної практики, яка дає підвищений запит на ті з них, які найбільше відповідають її потребам. Водночас, як засвідчує аналіз сучасного стану загальної й професійної освіти, активність застосування конкретного підходу у практичній педагогічній діяльності залежить не стільки від його теоретичних засад, скільки від рівня готовності педагогів до його використання, їх особистого ставлення до обстоюваних цим підходом теоретичних постулатів та особистісного їх прийняття, тобто від людського фактора. Невідповідність особистісних запитів, мотивів і пріоритетів педагога до змісту й принципів інноваційних педагогічних підходів стає головною суперечністю, що гальмує процес впровадження їх до освітньої практики й знижує їх ефективність. Означена суперечність зумовлює собою появу інших, зокрема:

- між проголошенням у педагогічній теорії гуманістичного й особистісно орієнтованого педагогічних підходів – і пануванням у реальній освітній практиці знаннєвого й авторитарного підходів;
- між декларуванням педагогами пріоритету особистості у педагогічній системі – і обранням критерієм діагностики якості її функціонування бальної оцінки;
- між визначенням головною метою освіти формування цілісної, гармонійної особистості – і наданням вчителем першочергової уваги формуванню в учнів окремих предметних компетенцій (головним чином, зі свого предмету);
- між визнанням педагогами необхідності неперервного особистісного і професійного саморозвитку – і спрямуванням процесу їхнього самовдосконалення переважно на оволодіння інструментальними аспектами педагогічної діяльності.

Водночас, як наголошував видатний педагог К. Ушинський, «жодна програма викладання, жодна методика виховання, якою б досконалою вона ні була, якщо вона не перейшла у переконання вчителя, залишиться мертвою буквою, яка не має ніякої сили насправді. Найпильніший контроль у цій справі не допоможе. Вихователь ніколи не може бути сліпим виконавцем інструкції: не зігріта теплотою його особистого переконання, вона не буде мати ніякої сили» [11, с. 189]. Саме тому у педагогіці усе ґрунтується на особистості вчителя, адже, за відомим твердженням видатного педагога, «лише особистість може впливати на розвиток і визначення особистості, лише характером можна сформувати характер» [10, с. 63-64]. При цьому К. Ушинський зазначає, що, хоча «багато залежить від загального порядку у закладі, але найголовніше завжди буде залежати від **особистості** безпосереднього вихователя, що стоїть обличчям до обличчя з вихованцем: вплив особистості вихователя на юну душу складає ту виховну силу, якої неможливо замінити ані підручниками, ані моральними сентенціями, ані системою покарань та заохочень. Багато, звичайно, означає дух закладу, але цей дух живе не у стінах, не в папері, але у характері більшості вихователів і звідти вже переходить у характер вихованців» [11, с. 189].

Ці педагогічні ідеї не втрачають своєї актуальності й на сучасному етапі становлення й творчого поступу освіти. Їх розвивають у своїх працях вчені-педагоги і філософи С. Архангельський, І. Зязюн і В. Краєвський [3; 4, с. 10; 7], які наголошують, що жодні новітні технології, методики та засоби навчання й виховання не будуть ефективними без участі педагога, адже найкращий передовий педагогічний досвід не можна перенести автоматично до навчально-виховного процесу без творчого його осмислення і наповнення індивідуальним змістом, в якому виявляється особистісне ставлення і власна творча індивідуальність педагога, який впроваджує цей досвід у свою систему педагогічної роботи.

Оскільки професійні знання, вміння і навички присвоюються майбутніми вчителями лише в особистісному контексті, то можливості розвитку професійної придатності, компетентності, а згодом і педагогічної майстерності та новаторства можуть реалізуватися, за І. Зязюном, лише на індивідуально-творчому рівні саморозвитку особистості. Визначальність впливу особистісних

якостей педагога на формування його педагогічної майстерності закладена вже а самому визначенні останньої як комплексу якостей і властивостей педагога, що забезпечує високий рівень самоорганізації його професійної діяльності на рефлексивній основі (І. Зязюн, Л. Крамущенко, І. Кривонос, Н. Тарасевич та ін.).

З цього випливає висновок, що реальна ефективність педагогічного процесу може бути досягнута лише за умови визнання суспільної цінності особистості й організації освіти на засадах гуманістичної, особистісно орієнтованої парадигми, що передбачає впровадження до педагогічної практики особистісного підходу і надання пріоритету особистісному розвитку суб'єктів педагогічного процесу, передусім, вчителя.

Проблемі розвитку його особистості присвячено цілу низку наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених-педагогів і психологів, починаючи від Я.-А. Коменського, А. Дістервега, О. Духновича, А. Макаренка, В. Сухомлинського й завершуючи сучасними науковими дослідженнями І. Зязюна, Н. Кузьміної, В. Моргуна, О.Пехоти, Н. Пов'якель, В. Рибалки, В. Семиченко та ін.

Втім, попри ґрунтовне розроблення науковцями різних аспектів проблеми розвитку особистості педагога, вони не приділяли у своїх працях спеціальної уваги обґрунтуванню естетичних та етичних засад цього процесу.

Водночас означена проблема набуває все більшої актуальності в сучасному суспільстві, оскільки, як свідчить суспільна практика, набуття людиною різноманітних знань, усвідомлення сутності й змісту понять та явищ, інтелектуальне пізнання нею добра і зла, і навіть знання законів та правил не зумовлює однозначно формування в неї суспільно схвалюваних якостей, не спрямовує у гуманістичне русло її дії й поведінку, а нерідко, навпаки, призводить до свідомо здійснюваних і ретельно спланованих антигуманних, протиправних і аморальних дій.

Стосовно вчителя це виявляється в тому, що, визнаючи на словах і проголошуючи на широкий загал гуманістичні цінності й орієнтири, він не реалізує їх на практиці, застосовуючи подвійні стандарти й послуговуючись переважно авторитарним, знанневим підходом, який не вимагає від нього значних особистісних зусиль у досягненні педагогічної мети. При цьому вчитель знає, як він має здійснювати педагогічну діяльність, які орієнтири обирати за її

основу, але діє так лише під наглядом адміністрації, батьків чи контролюючих органів, передусім, райвно. Він не мотивований на досягнення проголошуваних ним орієнтирів, оскільки вони не стали для нього особистісною цінністю. Це зумовлено, на нашу думку, тим, що, будучи сприйнятими на інтелектуальному рівні («розумом»), ці ідеї не були інтеріоризовані, присвоєні на емоційно-почуттєвому рівні («серцем»), тобто, за висловом І. Зязюна, не пройшли етапу естетизації (переживання; почуттів; освоєння як цінності, стійкої для особистості) й не сприйнялися нею як її власна духовна інтенція [5, с. 15].

У зв'язку з цим вважаємо особливо актуальними для сучасної педагогіки наукові ідеї І. Зязюна, згідно з якими будь-який педагогічний вплив набуде ефективності лише тоді, коли він подолає раціональність, імпресіональність і зовнішність стосовно поведінки учнів чи студентів і виступить внутрішнім, естетичним орієнтиром їхнього життя [5, с. 15]. Тому, дотримуючись наукового підходу вченого, вважаємо, що цінність стає регулятором поведінки особистості лише за умови забезпечення суб'єктивної свободи її сприймання, естетичного переживання і, відповідно, опанування завдяки власному досвідові [5, с. 15].

Обираючи цю ідею за методологічну основу нашого дослідження, ми висунули гіпотезу, що особистісний розвиток педагога відбуватиметься більш ефективно, якщо він здійснюватиметься не лише на інтелектуальних, а й на естетичних та етичних засадах.

Актуальність означеної проблеми та її недостатня розробленість у педагогічній теорії і практиці зумовили вибір теми нашої статті.

Її мета полягає в обґрунтуванні сутності й змісту особистісного розвитку педагога та визначенні його естетичних і етичних засад на методологічному, теоретичному й методичному рівнях.

Ефективне розв'язання цієї проблеми вимагає передусім визначення змісту самого поняття *розвиток*.

У словниках та іншій довідковій літературі це поняття тлумачиться як характеристика якісних змін об'єктів, поява нових форм буття, інновацій та нововведень, пов'язаних із перетворенням внутрішніх і зовнішніх зв'язків цих об'єктів і явищ та переходом їх

до нових станів, які ніколи не повторюють з абсолютною точністю ті стани, що вже здійснилися [1, с. 847-848; 8, с. 283].

Стосовно людини ідея розвитку пов'язується передусім з якісними змінами і зростанням її особистості.

Вчені-психологи визначають *розвиток особистості* як: самореалізацію, самозростання особистості, пов'язане з життєвою перспективністю людини, що не задається особистості, а створюється нею, змінюється й уточнюється протягом життя (Д. Фельдштейн); процес організації та інтегрування людиною свого внутрішнього світу, шлях до себе, шлях самопізнання і самоусвідомлення, що уможлиблюється на основі рефлексії людиною власного досвіду (С. Максименко); неперервний процес саморуху особистості, що відбувається в часі циклічно й реалізується через нерівномірні та непропорційні зміни окремих її аспектів, внаслідок чого в неї виникають різноманітні особистісні новоутворення (Л. Виготський); процес утворення зв'язків особистості із дійсністю, що поступово ускладнюються, збагачуються, поглиблюються, становлячи собою потенціал спілкування та взаємодії її із соціумом (В. Мясіщев); динамічне прагнення цілісного самоузгодженого індивіда до вивершеності, досконалості й гармонії (А. Адлер); самореалізацію особистості засобом врівноваження та інтегрування усіх її аспектів навколо її самості (К. Юнг).

У соціально-когнітивній концепції розвитку особистості А. Бандури та Дж. Роттера акцентується важливість емоційного фону, на якому він відбувається, й надається велика увага засобам створення в людини піднесеного настрою. Нам імпонує ця ідея, оскільки вона, на нашу думку, обґрунтовує необхідність дослідження естетичних засад розвитку особистості й слугує усвідомленню педагогами і науковцями значення у цьому процесі тріади категорій естетики: піднесеного – низького; прекрасного – потворного; комічного – трагічного.

З позицій *педагогічної науки*, розвиток особистості розглядається як: процес її формування як соціальної якості індивіда в результаті його соціалізації та виховання протягом усіх вікових періодів життя, сутністю якого є оволодіння особистістю загальнолюдською культурою та привласнення її шляхом здійснення індивідуальної інтерпретації та оцінки (С. Гончаренко); засвоєння людиною внутрішнього, індивідуально-психологічного,

й зовнішнього – загальнолюдського потенціалу можливостей (С. Смирнов); взаємопов'язаний процес кількісних і якісних змін, що відбуваються в анатомо-фізіологічному дозріванні людини, в удосконаленні її нервової системи і психіки, її пізнавальної й творчої діяльності, а також у збагаченні її світогляду, моральності, громадсько-політичних поглядів і переконань (І. Харламов).

Розвиватися – означає «досягати розумової, духовної зрілості, ставати розумово, духовно вищим, кращим, більш досконалим, підніматися на вищий щабель, досягати високого рівня в чому-небудь» [9].

Як одне з центральних понять психології і педагогіки, розвиток особистості характеризує інволюційно-еволюційний процес, упродовж якого відбуваються прогресивні чи регресивні зміни якостей та рис людини.

Залежно від того, які з них обираються за основу, вчені виокремлюють напрями розвитку особистості. Зокрема, Б. Ананьєв визначив в якості основних три таких напрями: *анатомо-фізіологічний, психологічний та соціальний*.

Якщо розглядати особистість педагога з позицій теорії онтогенезу і філогенезу, то відповідними напрямками її розвитку, на нашу думку, можна визначити *індивідуальний та загальний*.

Крім того, відповідно до сфер людської особистості й діяльності, форм суспільної свідомості та якостей, що розвиваються в особистості у ході залучення до їх освоєння, визначаються такі напрями розвитку особистості, як: *інтелектуальний, фізичний, моральний, духовний, творчий, естетичний, морально-естетичний, художній, художньо-естетичний, художньо-творчий розвиток* тощо.

Оскільки у контексті психологічної науки особистість вчитель може досліджуватися у різних іпостасях існування людини, тобто, як індивід, особистість, суб'єкт та індивідуальність, то вважаємо за правомірне виокремлення відповідних їм напрямів розвитку його особистості: *психофізіологічний, особистісний, професійний та індивідуальний*.

Таким чином, **особистісний розвиток** педагога можна визначити як один з напрямів його розвитку як людини – особистості, тобто соціалізованого індивіда, що реалізується у процесі вдосконалення його особистісних, характерологічних і соціальних якостей, які сприяють його ефективній соціалізації й

професіоналізації і дозволяють йому якісно виконувати свою суспільну місію.

Основними з цих якостей вважаємо *особистісну спрямованість* й *ціннісні орієнтації* педагога, що стають основою формування в нього таких складних особистісних якостей, як: *моральність, загальна культура* та *інтелігентність*. Означені якості утворюють зміст особистості педагога, становлять його особистісний стрижень і відображають його внутрішню сутність, тому їх можна, на нашу думку, назвати **сутнісними особистісними якостями**.

Для реалізації цих якостей у своїй професійній діяльності педагогу необхідні ще й такі особистісні якості, які дозволяють йому ефективно впливати на своїх вихованців, запалювати в них інтерес до навчання, викликати бажання стати кращими, ідентифікуючись з певним ідеалом особистості, заражати власною любов'ю до предмета, який він викладає. Адже «захопити будь-якою справою вихованців здатний той педагог, який може загорітися й увійти у внутрішній світ кожного вихованця через його почуття» [2, с. 78-79].

Серед цих якостей головними, на нашу думку, є *емоційність* та *естетичність*. Перша з них характеризує зміст, якість і динаміку емоцій та почуттів педагога [12, с. 126]. Її модальнісні профілі стосуються, за Є. Ільїним, таких якостей його особистості, як: оптимізм–песимізм, сором'язливість, совісність, сентиментальність, емпатійність, образливість, гнівливість та агресивність, ревнивість і заздрісність тощо [6, с. 152-182]. Вважаємо, що для педагога важливими є й такі модальнісні профілі емоційності, як *емоційна заразливість* у поєднанні з *емоційною стабільністю*, *емоційна врівноваженість*, *атрактивність*, оскільки вони зумовлюють його «педагогічний шарм», від якого значною мірою залежить успіх його впливу на учнівську чи студентську аудиторію. Ці якості сприяють формуванню в педагога *естетичності* як узагальнюючої почуттєво-виразної якості його особистості, що виявляється в його здатності «заражати» своїх вихованців позитивними почуттями, власним інтересом; зумовлювати в них відчуття емоційного підйому, хвилювання, прагнення до краси, в чому б вона ні виявлялася.

Уявлення про ідеального педагога-майстра завжди пов'язується з його вмінням «залучати до процесу педагогічної дії

естетичні почуття прекрасного і піднесеного, рідше – комічного, наповнюючи дію потребою-спонукою кожного учня до набуття статусу суб'єкта педагогічної діяльності» (І. Зязюн) [5, с. 21].

Емоційність і естетичність забезпечують педагогові ефективну реалізацію, зовнішній прояв внутрішнього змісту своєї особистості у педагогічній діяльності й дозволяють досягти її високих результатів, отже, ці особистісні якості можна, на нашу думку, вважати **інструментальними**.

Оскільки усі, описані вище якості, проявляються у кожного педагога як представника творчої професії індивідуально й неповторно, то важливого значення для його професійної педагогічної діяльності набуває ще одна інтегративна якість його особистості, якою є його **творча індивідуальність**. Ми розуміємо її як унікальне і неповторне сполучення індивідуальних, особистісних, професійних й творчих рис та властивостей, які зумовлюють самотність педагога як людини і професіонала й визначають індивідуальний стиль його професійної діяльності та спілкування, власний педагогічний почерк та сукупність обраних ним педагогічних засобів, що утворюють його творчу лабораторію й зумовлюють формування його власної педагогічної школи.

Фундаментальне значення творчої індивідуальності педагога в освітньому процесі обґрунтовується у численних сучасних педагогічних дослідженнях, зокрема, С. Архангельського, С. Гільманова, І. Зязюна, О. Пехоти, де зазначається, що не лише особистість педагога, його ставлення до справи, готовність та здатність діяти творчо є сьогодні вирішальними чинниками оновлення загальної, професійної і вищої школи, а й масштабність, яскравість та самотність цієї особистості, унікальність кожного педагога, автономність його дій, оскільки без особистісного, індивідуального втілення педагогічна майстерність і педагогічна творчість є мертвими.

Мистецький характер праці педагога і висока моральна відповідальність за її результати актуалізують значення естетичних та етичних засад його особистісного розвитку.

Ми розглядаємо їх як провідні ідеї й теоретичні положення естетики і етики, покладання яких в основу розробки методологічних, теоретичних і методичних засад особистісного розвитку студентів вищих педагогічних навчальних закладів забезпечить підвищення ефективності цього процесу.

Фундаментальними естетичними і етичними засадами особистісного розвитку педагога, на нашу думку, є золоте правило етики («*стався до іншого так, як хочеш, аби ставилися до тебе*»), категоричний імператив І. Канта та метакатегорії естетики й етики – *естетичне і етичне*.

Загальнометодологічними естетичними і етичними основами цього процесу вважаємо:

- категорії естетики і етики: *прекрасне – потворне, піднесене – низьке, трагічне – комічне; логос – етос – пафос, Істина – Добро – Краса; гармонія, калокагатія, катарсис, ідеал, образ, честь і гідність, совість, відповідальність та ін.*;
- естетичні і моральні принципи: *єдності форми і змісту, чуттєвої виразності; особистої естетичної значущості й активності, особистої актуальності у процесі естетичного переживання* (О. Лосєв); *відповідальної залежності* (А. Макаренко);
- педагогічні принципи: *естетизації професійної підготовки педагога, створення її естетичного поля; завтрашньої радості, утвердження мажору в колективі, педагогічного оптимізму, зовнішньої виразності педагога, педагогічної гри, об'єктивного та рівного ставлення до всіх вихованців*;
- емоційні закони впливу художнього образу на людину (І. Бех);
- філософське розуміння людини як мікрокосму (К.Тр. Ставровецький, Г. Сковорода, М. Гоголь, П. Юркевич, І. Фролов);
- філософію серця (Д. Туптало, Г. Сковорода, М. Гоголь, П. Юркевич); педагогіку добра (І. Зязюн);
- філософські ідеї щодо діалектичного взаємозв'язку свободи й відповідальності особистості (І. Кант, Б. Спіноза, М. Бакунін, Г. Плеханов та ін.);
- вчення Е. Шпрангера про «естетичну людину» та його типологію особистості;
- особистісний, гуманістичний, аксіологічний, акмеологічний педагогічні підходи;
- Проект концепції розвитку багаторівневої педагогічної освіти в Україні (І. Зязюн, В. Андрущенко), Державну програму «Вчитель».

Теоретичними естетичними і етичними засадами особистісного розвитку педагога, на нашу думку, є: теорії особистості вітчизняних і зарубіжних вчених; педагогічна естетика та педагогічна етика; психологічні й педагогічні ідеї щодо триєдності інтелектуальної, афективної й вольової сфер особистості та необхідності здійснення цілісного впливу на їх розвиток (П. Блонський, В. Зінченко, А. Макаренко, В. Сухомлинський, Ю. Азаров, І. Зязюн, О. Захаренко); наукові ідеї психології, педагогіки, мистецтвознавства та культурознавства щодо гуманізації й гуманітаризації освіти (С. Гончаренко, І. Зязюн, В. Краєвський, Ю. Мальований, Н. Ничкало); наукові положення теорії педагогічної майстерності (І. Зязюн, Є. Барбіна, І. Кривонос, О. Лавріненко, М. Лещенко, М. Солдатенко, Н. Тарасевич, Л. Хомич та ін.); ідеї педагогіки культури, педагогіки естетичного середовища, педагогіки індивідуальності, педагогіки свободи, педагогіки підтримки щодо необхідності забезпечення вільного розвитку й самовиявлення суб'єктів педагогічного процесу, що уможлиблюється шляхом залучення їх до освоєння загальнолюдської й національної культури (Є. Бондаревська, С. Гессен, О. Гребенюк, С. Жданова, І. Зязюн).

Методичними естетичними і етичними засадами особистісного розвитку педагога можна, на наш погляд, вважати методичні ідеї, покладені в основу розробки естетично та морально-етично орієнтованих інноваційних педагогічних методик і технологій, зокрема, створення пізнавально-активного поля естетичного потенціалу навчально-виховної діяльності (М. Лещенко), прискореного розвитку творчих обдарувань (Ю. Азаров), педагогічної драматизації (С. Фейгінов) та ін.

Узагальнення викладеного у статті дозволяє зробити висновок, що обґрунтування естетичних та етичних засад особистісного розвитку педагога задає теоретичні координати й визначає практичні вектори його професійної підготовки, в якій реалізується взаємозв'язок особистісного і професійного зростання не лише студентів, а й викладачів вищих педагогічних навчальних закладів, і яка сприяє усвідомленню ними себе не тільки як «предметників», що мають «вчитати» зміст певної навчальної дисципліни й уміти перевірити якість її засвоєння, але і як педагогів-майстрів, які прагнуть стати для своїх вихованців

учителями життя, залишити яскравий і незабутній слід в їхніх душах і показати їм шлях досягнення життєвого успіху.

Оскільки в обмеженій за обсягом статті неможливо вичерпно викласти усіх аспектів досліджуваної проблеми, то подальші наші наукові пошуки будуть спрямовані на розробку естетично та етично орієнтованих технологій особистісного розвитку майбутніх педагогів з урахуванням їхнього фаху.

Література:

1. *Абушенко В.Л.* Развитие // Всемирная энциклопедия: Философия / главн. науч. ред. и сост. А.А. Грицанов. – М.: АСТ, Мн.: Харвест, Современный литератор, 2001. – 1312 с.
2. *Азаров Ю.П.* Тайны педагогического мастерства: учеб. пособие. – М.: Изд-во МПСИ; Воронеж: Изд-во «МОДЭК», 2004. – 432 с.
3. *Архангельский С.И.* Учебный процесс в высшей школе, его закономерные основы и методы. – М., 1980.
4. *Зязюн І.А.* Гуманістична стратегія теорії і практики навчального процесу // Рідна школа. – 2000. – №8. – С. 8-13.
5. *Зязюн І.А.* Естетичні засади розвитку особистості / І.А. Зязюн // Мистецтво у розвитку особистості: монографія / за ред., передмова та післямова Н.Г. Ничкало. – Чернівці: Зелена Буковина, 2006. – С. 12-34.
6. *Ильин Е.П.* Психология индивидуальных различий / Е.П. Ильин. – СПб.: Питер, 2004. – 701 с.
7. *Краевский В.В.* Общие основы педагогики: учебник / В.В. Краевский. – М.: Изд. центр «Академия», 2003. – 256 с.
8. *Развитие* // Краткий словарь по философии / под общ. ред. И.В. Блауберга, И.К. Пантина. – 4-е изд. – М.: Политиздат, 1982. – 431 с.
9. *Розвиток* // Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: Перун, 2001. – 1440 с. С. 1043.
10. *Ушинский К.Д.* Статьи в «Журнале для воспитания». – Собр. соч. – М.- Л., 1948. – Т. 2. / К.Д. Ушинский. – С. 63-64.
11. *Ушинський К.Д.* Рідне слово / К.Д. Ушинський // Ушинський К.Д. Вибр. пед. твори: у 2-х т. – К.: Рад. шк., 1983. – Т. 2. – С. 232-287.
12. *Шапар В.* Психологічний тлумачний словник / Віктор Шапар. – Х.: Прапор, 2004. – 640 с.

Елена Отыч

ЭСТЕТИЧЕСКИЕ И ЭТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ЛИЧНОСТНОГО РАЗВИТИЯ ПЕДАГОГА

В статье обосновывается определяющая роль личности педагога в образовательном процессе, определяются сущность и содержание его личностного развития, наиболее профессионально важные личностные качества учителя, освещаются эстетические и этические основы его личностного развития на методологическом, теоретическом и методическом уровнях.

Ключевые слова: педагог, личность, развитие личности, личностное развитие, личностные качества, эстетические и этические основы.

Olena Otych

AESTHETIC AND ETHICS PRINCIPLES OF THE TEACHER'S PERSONAL DEVELOPMENT

In the article the defining role of the teacher's personality in the educational process is grounded, the actuality of his personal development is proved, the essence and the content of this process are determined, the most professionally meaningful teacher's personal qualities are found out, aesthetic and ethic base of his personal development on methodological, theoretical and methodical levels are underlined.

Key words: teacher, personality, development of the personality, personal development, personal qualities, aesthetic and ethic base.